

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2005 vp

Hallituksen esitys laeiksi yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain sekä yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä huhtikuuta 2005 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain sekä yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta (HE 34/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- toimistopäällikkö Maija Kleemola, tietosuojavaltuutetun toimisto
- ylitarkastaja Pirjo Kainulainen, Etelä-Suomen lääninhallitus

- etuuspäällikkö Pirkko Sihvonen, Kansaneläkelaitos
- kehittämispäällikkö Olli Nylander, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES
- apulaisjohtaja Ritva Kujala, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus TEO
- neuvotteleva lakimies Synnöve Amberla, Suomen Kuntaliitto
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Aino Närkki, Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto
- toiminnanjohtaja Matti Pöyry, Suomen Hammaslääkäriliitto
- lakimies Sami Lukkarinen, Suomen Lääkäriliitto ry
- puheenjohtaja Aino Penttilä, Terveydenhoitoalan palvelujärjestöt TEPA ry, edustaen myös Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät Teso Ry:tä
- toimitusjohtaja Antti Mähönen, Terveyspalvelualan Liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yksityisestä terveydenhuollosta annettua lakia, terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia ja yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin valtakunnallinen yksityisten palvelujenanta-

jien rekisteri, joka sisältää tiedot yksityisistä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajista. Yksityisten palvelujenantajien rekisteri koostuisi yksityiset sosiaalipalvelujen tuottajat sekä yksityiset terveyspalvelujen tuottajat ja terveydenhuollon itsenäiset ammatinharjoittajat käsittävistä

osista. Rekisterin tarkoituksena on parantaa tiedonsaantia yksityisesti annettavista terveys- ja sairaanhoitopalveluista sekä sosiaalipalveluista. Rekisteri tukisi myös lupahallintoa ja valvontaa sekä vastaisi valtakunnallisiin tietotarpeisiin. Rekisteriin sisällytettävät tiedot saataisiin lääninhallituksille toimitettavista lupahakemuksista, aloittamis- ja muutosilmoituksista sekä toimintakertomuksista. Kerättävät tiedot palvelisivat myös valtakunnallista tilastointia. Tämän vuoksi mainittuja ilmoituksia ja kertomuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että niistä saadaan rekistereissä ja tilastoinnissa tarvittavat tiedot.

Rekisterin pitäjinä olisivat Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitukset yhdessä. Terveystieteiden tutkimuskeskus vastaisi rekisterin teknisestä ylläpidosta. Rekisteri palvelisi eri viranomaisia niiden toiminnassa siltä osin kuin ne tarvitsevat tietoja yksityisesti järjestettävistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Osasta rekisteriä on tarkoitus tehdä julkisesti käytettävissä oleva tietokanta siten, että yksityisiä palveluja käyttävät henkilöt ja muut yksityisistä palveluista tietoja tarvitsevat voisivat saada sen välityksellä tietoja sosiaali- ja terveyspalveluja tarjoavista yksityisistä yrityksistä, yhteisöistä ja terveydenhuollon itsenäisistä ammatinharjoittajista.

Itsenäisesti ammattiaan harjoittavien terveydenhuollon ammattihenkilöiden tulee nykyisin tehdä toiminnastaan ilmoitus Terveystieteiden tutkimuskeskukselle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain perusteella. Ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset ehdotetaan uudistettaviksi siten, että velvollisuus perustuisi jatkossa yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin ja ilmoitus tehtäisiin lääninhallitukselle. Toimintaa koskevat tiedot merkitäisiin valtakunnalliseen yksityisten palvelujenantajien rekisteriin. Muutoksen johdosta terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä poistettaisiin tiedot itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisesta.

Lisäksi ehdotetaan, että yksityisten lupaa edellyttävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajille säädetään lupa- ja vuosimaksu. Itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiville terveydenhuollon ammattihenkilöille sekä ilmoituksenvaaraista toimintaa harjoittaville sosiaalipalvelujen tuottajille ehdotetaan säädettäväksi rekisteröintimaksu. Maksuilla katettaisiin lupahallinnosta ja palvelujenantajien rekisteristä aiheutuvat kustannukset.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2006 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esityksellä korjataan nykyinen tilanne, jossa yksityisistä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajista ei ole saatavissa tietoja keskitetysti. Laajasti tarpeellisenä pidetty uudistus parantaa tiedonsaantia palvelujen käyttäjien, valvontaviranomaisten ja palveluja ostavien kuntien ja kuntayhtymien kannalta. Ny-

kyisin lääninhallitusten rekistereihin eivät ole sisältyneet itsenäisesti ammattiaan harjoittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt. Tämä on merkinnyt sitä, että merkittävä osa esimerkiksi hammaslääkäreistä on ollut lääninhallitusten tilastoinnin ulkopuolella. Lakiehdotukset merkitsevät palvelujen tuottajien velvollisuuksien lisääntymistä jossain määrin esimerkiksi toimintakertomusten toimittamisvelvollisuuden vuoksi. Uudistus vähentää kuitenkin erillisrekistereiden aiheuttamaa tilastotietojen keräämistä. Tietojen keräämisessä onkin syytä keskittyä keskeisiin toimintatietoihin ottaen huomioon myös

Kansaneläkelaitoksen toiminnassa kertyvät tilastotiedot.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että valtakunnallisen rekisterin ylläpidosta vastaa lakiehdotusten mukaisesti Terveystieteiden tutkimuskeskus, vaikka suurimman osan rekisterin varsinaisesta tietosisällöstä tuottavat lääninhallitukset. Valtakunnallisella ja kaikilla osapuolilla samanaikaisesti käytettävissä olevalla ajantasaisella rekisterillä voidaan osaltaan yhtenäistää lääninhallitusten lupakäytäntöjä. Tämä edellyttää kuitenkin lisäksi vuorovaikutusta lääninhallitusten välillä ja käytäntöjen yhtenäistämisen ohjaamista ja seurantaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotuksissa tarkoitettujen rekisteritoiminnan edellyttämät lääninhallitusten resurssit voidaan kattaa valtion maksuperustelain mukaisilla maksuilla, mutta korostaa samalla, että sosiaali- ja terveydenhuollon varsinaisen valvontatoiminnan voimavarojen riittävyyteen on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä ehdotetun rekisterin tietoihin perustuvan julkisen tietokannan toteuttamista. Tietokanta parantaisi sekä kuluttajien että muiden tahojen mahdollisuuksia saada mahdollisimman yksinkertaisella tavalla perustiedot yksityisistä sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajista. Kuluttajat voivat tietokannan avulla helposti varmistua siitä, että palvelun tuottajalla on viranomaisen hyväksyntä ja tarvittaessa lupa toimintaansa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevia lakeja on tarkoitus myöhemmin uudistaa nyt ehdotettua laajemmin. Valiokunnan käsityksen mukaan erityisen tärkeänä uudistustarpeena on pidettävä sitä, että toimintansa lopettavan yksityisen terveydenhuollon toimintayksikön tai ammatinharjoittajan potilasasiakirjojen säilyttämisestä säädetään laissa mahdollisimman pikaisesti. Laajemman uudistuksen yhteydessä on myös syytä selvittää mahdollisuudet usean läänin alueella toimivien ja sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluja tarjoavien toimijoiden lupahallinnon ja rekisteröinnin yksinkertaistamiseksi. Valiokunnan käsityksen mukaan myös sairaankuljetustoiminnan nykyisen

lupajärjestelmän ja valvonnan tarkoituksenmukaisuus on tarpeen selvittää samassa yhteydessä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

14 a §. Yksityisten palvelujenantajien rekisteri. Valiokunta ehdottaa 1 momentin sanamuodon teknistä korjaamista. Lisäksi valiokunta ehdottaa 4 momentin täsmentämistä siten, että Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitus voivat käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

14 b §. Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujenantajien rekisteristä ja niiden julkisuus. Valiokunta ehdottaa 1 momentin 2 kohdan täsmentämistä siten, että säännöksessä määriteltäisiin sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle annettavien tietojen käyttötarkoitus. Valiokunta ehdottaa lisäksi 3 momentin itsenäisten ammatinharjoittajien henkilötietojen luovutusta koskevan säännöksen täsmentämistä. Säännöksessä on tarpeen ottaa huomioon, että monien itsenäisten ammatinharjoittajien toiminta tapahtuu kodin yhteydessä. Kodin yksityisyyden turvaamiseksi voi joissain tapauksissa olla perusteltua, että ammatinharjoittamisen yhteystietoja ei ole täysin vapaasti saatavissa, minkä vuoksi itsenäisellä ammatinharjoittajalla tulisi olla mahdollisuus kieltää toimipaikan osoite- ja yhteystietojen julkistaminen.

Valiokunta ehdottaa pykälään uutta 4 momenttia, jonka mukaan muuhun kuin julkisessa tietoverkossa tapahtuvaan julkisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momenttia. Uudessa 4 momentissa säädettäisiin myös siitä, että toiminnan lopettamisen jälkeen tiedot palvelujen tuottajasta tai ammatinharjoittajasta olisi poistettava julkisesta tietoverkosta vuoden kuluessa lopettamisilmoituksesta.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momentin muutta-

mista siten, että määrääjat tietojen siirtämiselle olisivat 12 kuukautta lain voimaantulosta eikä vahvistamisesta.

3. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta

6 §. *Ilmoitus toiminnasta.* Valiokunta ehdottaa 3 momentin muuttamista siten, että säännöksessä mainitaan palvelujen tuottaja hakijan sijasta, koska kyse ei ole hakemus- vaan ilmoitusmenettelystä.

7 §. *Yksityisten palvelujenantajien rekisteri.* Valiokunta ehdottaa 4 momentin täsmentämistä 1. lakiehdotuksen 14 b §:ää vastaavasti siten, että Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitus voivat käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

7 a §. *Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujenantajien rekisteristä ja niiden julkisuus.* Valiokunta ehdottaa 1 momentin 2 kohdan täsmentämistä siten, että säännöksessä määriteltä-

siin sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuselle annettavien tietojen käyttötarkoitus. Valiokunta ehdottaa 3 momentin täsmentämistä ja pykälään uutta 4 momenttia edellä 1. lakiehdotuksen 14 b §:n yhteydessä todetuilla perusteilla.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen 4 momentin muuttamista siten, että määräaika tietojen siirtämiselle olisi 12 kuukautta lain voimaantulosta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisestä terveydenhuollosta 9 päivänä helmikuuta 1990 annetun lain (152/1990) 2 §:n 3 momentti, 4, 8, 10 ja 16 §, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 3 momentti laissa 563/1994 ja 10 § osaksi laissa 1095/1992, sekä
lisätään lakiin uusi 9 a ja 14 a—14 c § seuraavasti:

2, 4, 8, 9 a ja 10 §
 (Kuten HE)

14 a §

Yksityisten palvelujenantajien rekisteri

Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitukset pitävät yhdessä valtakunnallista

tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujenantajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä *terveydenhuollon* palvelujen tuottajista ja itsenäisistä ammatinharjoittajista sekä rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista siten kuin yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettussa laissa (603/1996) säädetään. Tietojärjestelmän toimivuudesta vastaa Terveystieteiden oikeusturvakeskus.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii Terveystieteiden oikeusturvakeskus. *Terveystieteiden oikeusturvakeskus ja lääninhallitukset saavat käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.* Lääninhallitus vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja toimivaltansa kuuluvien luovutusten lainmukaisuudesta. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tässä laissa säädetyn lisäksi, mitä henkilötietolaissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 ja 3 momentin perusteella rekistereihin tallettavista tiedoista.

(5 mom. kuten HE)

14 b §

Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujenantajien rekisteristä ja niiden julkisuus

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Terveystieteiden oikeusturvakeskus ja lääninhallitukset saavat luovuttaa yksityisten palvelujenantajien rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla, sen lisäksi, mitä muualla lainsäädännössä säädetään:

(1 kohta kuten HE)

2) Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle *tilastointia varten tarvittavat* tiedot 4 §:n mukaisen luvan saaneista palvelujen tuottajista ja 9 a §:n mukaisista itsenäisistä am-

matinharjoittajista sekä 10 §:n tarkoittamista toimintakertomuksista.

(2 mom. kuten HE)

Terveystieteiden oikeusturvakeskus voi lisäksi *julkistaa ja luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä yksityisten palvelujenantajien rekisteristä yksityisten terveyspalvelujen antajan nimen tai toiminimen, palvelualan sekä kaikkien toimintayksiköiden ja toimipisteiden osoitteet ja yhteystiedot.* Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietoverkossa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää itseään koskevien osoitteiden ja yhteystietojen julkaisemisen.

Muuhun kuin julkisessa tietoverkossa tapahtuvaan julkisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään. *Palvelujen tuottajan ja itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoitettua toiminnan lopettamisesta, saa niitä koskevia tietoja julkaista ja luovuttaa julkisessa tietoverkossa enintään 12 kuukauden ajan siitä kun lopettamisilmoitus saapui lääninhallitukseen.* (Uusi)

14 c ja 16 § (Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1—3 mom. kuten HE)

Lääninhallitusten tulee siirtää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 4 §:ssä tarkoitettuja palvelujen tuottajia koskevat tiedot yksityisten palvelujenantajien rekisteriin 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Terveystieteiden oikeusturvakeskuksen tulee siirtää tämän lain voimaan tullessa voimassa olevat itsenäistä ammatinharjoittamista koskevat rekisteritiedot terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä yksityisten palvelujenantajien rekisteriin 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

3.

Laki**yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 9 päivänä elokuuta 1996 annetun lain (603/1996) 5—7 ja 11 § sekä
lisätään lakiin uusi 7 a ja 7 b § seuraavasti:

2 luku

7 a §

Yksityisten sosiaalipalvelujen järjestäminen*Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujenantajien rekisteristä ja niiden julkisuus*5 §
(Kuten HE)

6 §

Ilmoitus toiminnasta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Lisäksi ilmoitukseen tulee liittää *palvelujen tuottajan* toimitusjohtajan tai muun liiketoiminnasta vastaavan henkilön nimi ja yhteystiedot.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

7 §

Yksityisten palvelujenantajien rekisteri

(1—3 mom. kuten HE)

Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii Terveystieteiden tutkimuskeskus. *Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitukset saavat käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.* Lääninhallitus vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja toimivaltansa kuuluvien luovutusten lainmukaisuudesta. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tässä laissa säädetyn lisäksi, mitä henkilötietolaissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentin perusteella rekisteriin tallettavista tiedoista.

(5 mom. kuten HE)

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitukset saavat luovuttaa yksityisten palvelujenantajien rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla sen lisäksi, mitä muualla lainsäädännössä säädetään:

(1 kohta kuten HE)

2) Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja tutkimuskeskukselle *tilastointia varten tarvittavat* tiedot 5 ja 6 §:n mukaisista palvelujen tuottajista sekä 10 §:n tarkoittamista toimintakertomuksista.

(2 mom. kuten HE)

Terveystieteiden tutkimuskeskus voi lisäksi *julkistaa ja luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä yksityisten palvelujenantajien rekisteristä yksityisten sosiaalipalvelujen antajan nimen tai toiminimen, palvelualan sekä kaikkien toimintayksiköiden ja toimipisteiden osoitteet ja yhteystiedot.* Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietoverkossa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää itseään koskevien osoitteiden ja yhteystietojen julkaisemisen.

Muuhun kuin julkisessa tietoverkossa tapahtuvaan julkisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään. *Palvelujen tuottajan ja itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoitettua toimin-*

nan lopettamisesta, saa niitä koskevia tietoja julkaista ja luovuttaa julkisessa tietoverkossa enintään 12 kuukauden ajan siitä kun lopettamisilmoitus saapui lääninhallitukseen. (Uusi)

7 b ja 11 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1—3 mom. kuten HE)

Lääninhallitusten tulee siirtää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 5 §:n mukaisen luvan saaneita ja tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 6 §:n mukaisen ilmoituksen tehneitä palvelujen tuottajia koskevat tiedot yksityisten palvelujenantajien rekisteriin 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
vpj. Eero Akaan-Penttilä /kok
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Pehr Löf /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /kesk
Paula Risikko /kok
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Tapani Tölli /kesk
Raija Vahasalo /kok
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.